

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ім. І.Ф.КУРАСА

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№2 (563)
березень–квітень 2022

Головний науковий редактор:
академік НАН України *ВАЛЕРІЙ СМОЛІЙ*

Редколегія:

Геннадій Боряк (заступник головного наукового редактора), *Владислав Верстюк*, *Степан Віднянський*, *Віктор Горобець*, *Олександр Гуржій*, *Андреа Граціози* (Неаполь, Італія), *Віктор Даниленко*, *Олександр Донік* (заступник головного наукового редактора, відповідальний за випуск), *Роман Дрозд* (Слупськ, Польща), *Станіслав Кульчицький*, *Олександр Лисенко*, *Володимир Литвин*, *Іван Патриляк*, *Руслан Пиріг*, *Сергій Плохій* (Кембридж, МА, США), *Олег Рафальський*, *Олександр Реєнт* (заступник головного наукового редактора), *Володимир Ричка*, *Олександр Рубльов*, *Петро Сас*, *Франк Сисин* (Торонто, Канада), *Валерій Солдатенко*, *Ігор Соляр*, *Тетяна Таїрова-Яковлева* (Санкт-Петербург, Російська Федерація), *Володимир Троцинський*, *Олександр Удод*, *Юрій Шаповал*, *Олексій Яс*

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту історії України
НАН України, протокол №3 від 17.03.2022 р.

«Український історичний журнал» включено до Переліку наукових фахових видань України,
категорія «А» (наказ МОН України від 17.03.2020 р. №409)

Відповідальний секретар:
В'ячеслав Григор'єв

Редактори:
В'ячеслав Григор'єв
Ольга Донік

Макет і верстка:
Юлія Зінченко

Електронна версія:
uhj.history.org.ua/uk
history.org.ua/uk

«УДЖ» індексується в міжнародних науко-
метричних базах даних: EBSCO, ESCI (Web of
Science Core Collection), Google Scholar, Slavic
Humanities Index

Формат 70x100/16. Гарн. EB Garamond
Папір офсет. №1. Друк офсет. Ум. друк. арк. 19,5. Обл.-вид.арк.21
Тираж 270 прим. Зам. №26. Підписано до друку 27.04.2022 р.
Свідчення про державну реєстрацію друкованого
засобу масової інформації серія КВ №24263-14103ПП
видане Міністерством юстиції України 27.12.2019 р.

UKRAINIAN HISTORICAL JOURNAL

Institute of History of Ukraine, I.F.Kuras Institute of Political and Ethno-National Research. Founded in 1957.
Published 6 times a year. Editor-in-chief Valerii Smolii. Address of the editorial office: 4, M.Hrushevskoho, office 501,
Kyiv, Ukraine, 01001. Tel. +380 (44) 278-52-34, fax +380 (44) 279-63-62, e-mail: uhj@history.org.ua

Адреса редакції: вул. М. Грушевського, 4, офіс 501, Київ, Україна, 01001
Тел. +380 (44) 278-52-34, факс +380 (44) 279-63-62, e-mail: uhj@history.org.ua

Науковий журнал. Заснований 1957 р. Виходить 6 разів на рік. © Редакція «УДЖ»

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ СТУДІЇ

Російсько-українська війна: сучасні та історичні контексти, компаративні ретроспекції

Орлик С. (Кропивницький). Мародерство, грабежі, розбій російських окупаційних військ на Східній Галичині й Північній Буковині в роки Першої світової війни 4

***

Бовгира А. (Київ). «Вера наша старожитная»: до питання про конфесійний фактор ідентичності в Гетьманщині (друга половина XVII–XVIII ст.) 17

Прокоп'юк О. (Київ). Вкладники монастирів Гетьманщини: соціальний портрет 30

Волошенко В. (Київ), Ніколаєва Т. (Київ). Усупереч заборонам: видавничий проєкт А.Кримського та Б.Грінченка з випуску українських книжок для «народного читання» (1892–1896 рр.) 46

Гай-Нижник П. (Київ). Окремий корпус кордонної охорони (1918–1919 рр.) ... 61

Боряк Т. (Київ, Україна – Вільнюс, Литва). Голодомор в УСРР у Гарвардському проєкті усної історії (1950–1953 рр.): пригадування трагедії переміщеними особами 79

Малярчук О. (Івано-Франківськ), Остап'як В. (Івано-Франківськ). Індустріальні процеси у Західному регіоні Української РСР: здобутки та прорахунки 91

Рубан Ю. (Київ). Плебісцитарна демократія в Україні: прояви кризи соціального порядку в політичній історії 108

Datskiv I. (Ternopil), Kapitan L. (Uzhhorod). Liquidation of the Ukrainian Greek Catholic Church in 1946: Ideological and Propagandistic Component 119

МЕТОДОЛОГІЯ.

ІСТОРІОГРАФІЯ. ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

Колесник В. (Київ), Чеберяко О. (Київ). Українські партії в Російській імперії на початку ХХ ст.: радянська історіографія 1920-х рр. 128

Заторський Н. (Фрібур, Швейцарія). Запозичення із творів митрополита Григорія Цамблака до «Послання Мисаїла до папи Сикста IV» 139

Кривошея Ірина (Умань), Кривошея Ігор (Умань). Реєстр тестаментів козацької старшини XVIII ст.	151
--	-----

ДИСКУСІЇ

Лазуренко В. (Черкаси). Поховання гетьмана Б.Хмельницького у Суботіві: візії та реалії	175
---	-----

ПУБЛІКАЦІЇ

Штрихи до просопографічного портрета М.Грушевського: зі щоденникових записів етнографа В.Кравченка (вступна стаття й публікація Т.Шевчук, Київ)	194
---	-----

НА ДОПОМОГУ ВИКЛАДАЧЕВІ ІСТОРІЇ

Ігнатенко Н. (Тернопіль), Москалюк М. (Тернопіль), Костюк Л. (Тернопіль). Історико-ретроспективний аналіз державної освітньої політики в Україні (1991–2020 рр.)	203
---	-----

РЕЦЕНЗІЇ й ОГЛЯДИ

Духовна спадщина давнього Галича (Я.Затилюк, Київ)	216
Зема В. Київська митрополія перед викликами Ренесансу та Реформації (Л.Тимошенко, Дрогобич)	223
Тимошенко Л. Руська релігійна культура Вільна. Контекст доби. Осередки. Література та книжність (XVI – перша третина XVII ст.) (Н.Старченко, Київ)	231

IN MEMORIAM

Кот Сергій Іванович	236
----------------------------------	-----

CONTENTS

HISTORICAL ARTICLES

Russo-Ukrainian War: Modern and Historical Contexts, Comparative Retrospectives

Orlyk S. (Kropyvnytskyi). Marauding, Plundering and Brigandage of Russian Occupation Forces in Eastern Halychyna and Northern Bukovyna During the World War I 4

***

Bovhyria A. (Kyiv). “Our Ancient Religion”: To the Question of the Confessional Factor of Identity in the Hetmanshchyna (Second Half of the Seventeenth – Eighteenth Centuries) 17

Prokopiuk O. (Kyiv). Donators of the Monasteries in the Hetmanshchyna: A Social Portrait 30

Voloshenko V. (Kyiv), Nikolaieva T. (Kyiv). Contrary to Prohibitions: A Publishing Project of A.Krymskyi and B.Hrinchenko on Edition of the Ukrainian Books for “People’s Reading” (1892–1896) 46

Hai-Nyzhnyk P. (Kyiv). Separate Corps of Border Guards (1918–1919) 61

Boriak T. (Kyiv, Ukraine – Vilnius, Lithuania). Holodomor in UkrSSR in the Harvard Refugee Interview Project (1950–1953): Recalling of the Tragedy by Displaced Persons 79

Maliarchuk O. (Ivano-Frankivsk), Ostapiak V. (Ivano-Frankivsk). Industrial Processes in the Western Region of the Ukrainian SSR: Successes and Failures 91

Ruban Yu. (Kyiv). Plebiscitary Democracy in Ukraine: Manifestations of the Social Order Crisis in the Political History 108

Datskiv I. (Ternopil), Kapitan L. (Uzhhorod). Liquidation of the Ukrainian Greek Catholic Church in 1946: Ideological and Propagandistic Component 119

METHODOLOGY. HISTORIOGRAPHY. SOURCES

Kolesnyk V. (Kyiv), Cheberiak O. (Kyiv). Ukrainian Parties in the Russian Empire in the Early Twentieth Century: Soviet Historiography of the 1920s 128

Zatorskyi N. (Fribourg, Switzerland). Borrowings from the Works of Gregory Tsamblak in the *Epistle of Misael to the Pope Sixtus IV* 139

Kryvosheia Iryna (Uman), Kryvosheia Ihor (Uman). Register of the Cossack Nobility Testaments of the Eighteenth Century 151

DISCUSSIONS

Lazurenko V. (Cherkasy). Burial of the Hetman B.Khmelnytskyi in Subotiv: Visions and Realities 175

PUBLICATIONS

The Details to the Prosopographic M.Hrushevskyi’s Portrait: From the Ethnographer V.Kravchenko’s Diary (**introductory article and publication by T.Shevchuk, Kyiv**) 194

SUPPORT for HISTORY LECTURER

Ihnatenko N. (Ternopil), Moskaliuk M. (Ternopil), Kostiuk L. (Ternopil). Historical and Retrospective Analysis of State Educational Policy in Ukraine (1991–2020) 203

BOOK REVIEWS and SURVEYS

Spiritual Heritage of Ancient Halych (**Ya.Zatyliuk, Kyiv**) 216

Zema V. The Kyivan Metropolitanate and the Challenges of the Renaissance and Reformation (**L.Tymoshenko, Drohobych**) 223

Tymoshenko L. Ruthenian Religious Culture of Vilno. Context of the Epoch. Centers. Literature and Bookishness (Sixteenth – First Third of the Seventeenth Century) (**N.Starchenko, Kyiv**) 231

IN MEMORIAM

Kot Serhii Ivanovych .....

236